

Wolf negeert adviezen wolvendeskundigen totaal

Een wolfwerend raster met informatiebord in
het Drentse Ruinen.

Foto: Shutterstock / Ronald Wilfred Jansen

Wolfwerend raster

In Drenthe komen steeds meer zwerfende jonge wolven voor, die als zwerver veelal leven van schapen. In 2018 zijn er in Drenthe 45 schapen dood gebeten.

Schaapskudde Ruinen vindt het belangrijk om de schapen van de kudde te beschermen.

De kudde is relatief veilig omdat ze 's nachts in de kooi verblijven en overdag met de herder in het veld zijn.

De rammen lopen altijd buiten, omdat zij zeer belangrijk zijn voor de fokkerij is bescherming extra nodig.

Vandaar dat we dit wolfwerend raster hebben aangelegd.

Schaapskudde Ruinen

Het is, samenvattend, niet overdreven om te stellen dat vrijwel alle voorspellingen van de Nederlandse wolvendeskundigen over het gedrag van de wolf consequent niet zijn uitgekomen. Of het nu gaat over prooikeuze, schuwheid voor mensen, afrasteringen, de wolf reageert niet volgens het draaiboek van de deskundigen. De deskundigen veranderen voortdurend hun adviezen, echter niet hun houding: bij wolvenaanvallen blijft het de veehouder die tekort is geschoten in de bescherming van zijn dieren.

De terugkeer van de wolf werd ook begeleid door een strikte bescherming van het dier, zoals vastgelegd in de Conventie van Bern en de Europese Habitatrichtlijn. Als een wolf bovendien eenmaal ergens is gevestigd, moet alles in het werk worden gesteld om een zo gunstig mogelijke 'staat van instandhouding' te waarborgen. Dat is gebeurd, maar met wel per lidstaat duidelijk verschillende uitwerkingen. Nederland behoort samen met Vlaanderen tot de meest strikte beschermers. In tegenstelling tot bijvoorbeeld Frankrijk. Wolven beheren, of zelfs corrigeren (denk aan de paintballdiscussie in Gelderland in 2022) mag niet. Ook pleidooien voor wolfvrije gebieden haalden het niet.

EXPLOSIEVE TOENAME

Sinds de eerste officieel geregistreerde aankomst (nog geen vestiging) van de wolf in Nederland, in de winter van 2014/2015, is het snel gegaan met de wolvenstand. Volgens het meest recente rapport in opdracht van de Europese Commissie waren er in 2022 al 15 gevestigde wolven in Nederland, terwijl er dit (na)jaar naar schatting al zo'n 63 waren (zie tabel 1). Ook in België en Denemarken worden dergelijke explosieve toenames genoemd. In Duitsland was dat al eerder het geval.

De Commissie baseert zich voor de Nederlandse cijfers onder meer op gegevens van de provincies. Dit betreft het Interprovinciaal Overleg en uitvoeringsorganisatie BIJ12, maar de data zijn afkomstig van de Zoogdier-

vereniging, die is uitgekozen om het officiële Wolvenmeldpunt te beheren. Opmerkelijk genoeg noemen de provincies zelf nergens het aantal van 63 wolven. Zij spreken van 9 roedels, die dit jaar 39 jongen hebben gekregen.

In een publicatie onder leiding van de Zoogdierverseniging (First nine years of recolonization of wolves in the Netherlands, ook door de Europese Commissie geraadpleegd) wordt gesproken van 4 roedels, 5 paren en 1 solitaire wolf, maximaal 50 in totaal. Jagersvereniging KNJV daarentegen meent dat er meer dan 100 wolven in Nederland zijn.

'NOG MEER PLEK'

De Zoogdierverseniging meent ondertussen dat Nederland nog lang niet vol is. In genoemde studie wordt gesteld dat er ruimte is voor wel 14 roedels. Dit op grond van nog te ontwikkelen habitats en voorhanden 'biomassa'. Elk roedel moet voldoende leef- en foerageergebied hebben.

AMPER ANDERE VISIES IN NEDERLAND

Het overgrote merendeel, zo niet alle Nederlandse wolvenstudies van de laatste jaren leveren vooral argumenten vóór de wolf aan, met daarbij een eenzijdige focus op ecologische maatstaven. Dat is niet heel gek, want ze zijn uitgevoerd door wetenschappers met een eenzijdige blik: ecologen en natuurrechtsdeskundigen met meestal ook nog een wolfminnende opstelling. Andere disciplines en invalshoeken zijn weinig geraadpleegd. Zelfs objectieve, dus niet sturende enquêtes over de wolf zijn schaars. De ►

Sociaal-maatschappelijke context voor het eerst op de agenda

Natuurbeschermingsjurist Arie Trouwborst (Universiteit Tilburg, ook pro-wolf) stelt dat, wanneer een wolf zich vestigt buiten een Natura 2000-gebied, al snel de verplichting kan volgen om het leefgebied van de roedel aan te merken als Natura 2000-gebied voor de wolf. Dit komt volgens hem omdat in de Europese Habitatrichtlijn de dynamiek van de betrokken soorten leidend zou zijn.

De vraag is of de Europese politiek meegaat in deze juridische logica. Het signaal dat Europees Commissievoorzitter Ursula von der Leyen op 20 december 2023 afgaf, is dat er - vooral vanwege toenemende maatschappelijke onrust - een andere koers zal worden gevaren. De beschermingsstatus van de wolf moet worden aangepast. De daad werd ook bij het woord gevoegd, want tegelijk met de bekendmaking van dit voornemen, ging er een onderbouwd voorstel over deze kwestie naar de Conventie

van Bern, waar officieel over dit vraagstuk wordt besloten.

Het Europese en ook Nederlandse beleid is tot nog toe erg wolfvriendelijk geweest. Dit geven de overheden zelf aan, diverse studies bevestigen het ook. Het is eveneens zichtbaar in de beleidsadvisering. De Europese Commissie laat zich vooral adviseren door het LCIE (Large Carnivore Initiative Europe). De overheid in Nederland haalt veel van haar adviezen bij de Zoogdiervereniging en gelijkgestemde wetenschappers bij WENR. Voor de draai op 20 december heeft de Commissie zich echter laten adviseren door de N2K Group uit België. Die staat de Commissie vaker bij wanneer het gaat om Natura 2000-beleid. Opvallend in deze studie is dat hierin voor het eerst ook de sociaal-maatschappelijke context rond de herintroductie van de wolf serieus is meegewogen.

aanvallen op vooral schapen, maar ook koeien en paarden, de basistoon van hun verweer. In de eerdergenoemde studie van de Zoogdiervereniging (First nine years) is dat ook zo. “Bij de meeste van de 648 (bevestigde) predatie-gevallen op vee betrof het schapen (94%). In slechts 9 gevallen is bevestigd dat een deugdelijke wolfwerende afrastering was geplaatst.”

Daarmee wordt wel heel gemakkelijk voorbijgegaan aan het feit dat deze zelfde wolvenspecialisten – vaak letterlijk dezelfde mensen – in voorgaande jaren met evenveel stelligheid betoogden dat wolven, als ze eenmaal in Nederland zouden zijn, het vee wel met rust zouden laten. Naar gelang het bewijs voor het tegendeel zich opstapelde, werden de beweringen aangepast. De houding niet. Volgens de deskundigen blijven boeren en hobbyhouders hun dieren slecht beschermen en doen zij het fout, niet de wolf. Bewijs voor die houding is te vinden in hun eigen publicaties en duizenden pagina's van provinciale vergaderstukken die zijn vrijgegeven met een beroep op de Wet Open Overheid (WOO). In tabel 2 het aantal dodelijke aanvallen op (hobby) vee in Nederland. ■

overheid maakt voor haar onderzoek veel gebruik van Motivaction, maar toeval of niet, een van de topbestuurders daarvan is ook actief in het pro-wolf kamp.

Toen de provincie Drenthe in 2022 onder druk van maatschappelijke zorg onderzoek liet doen naar de juridische mogelijkheden richting wolvenbeheer en bureaus inschakelde om – aan de hand van diverse buitenlandse voorbeelden – hiervoor argumenten aan te leveren, zorgde dit dan ook voor heftige discussie binnen het IPO en met LNV. Eind van het verhaal was dat Drenthe weer inbond, zo blijkt uit opgevraagde vergaderstukken.

VOORSPELLINGEN EXPERTS KOMEN NIET UIT

De herintroductie van de wolf in Nederland ging gepaard met een stevige portie argwaan onder boeren, veel plattelandsbewoners en de terreinbeheerders Stichting Particulier Grondbeheer en De Hoge Veluwe, die vrijwel de hele moeflonkudde zag worden doodgebeten. De pro-wolf organisaties, onder meer Zoogdiervereniging,

Stichting Ark, Rewilding, de Terreinbeheerders Organisaties/TBO's en tal van ecologenbureaus, deden dit af als onnodige angst, koudwatervrees, onjuist handelen en onkunde. Dit blijft, ook bij oplopende schades en steeds meer

Pootafdruk van een wolf in het zand. De foto is gemaakt op de Veluwe.

Foto: Shutterstock / Ronald Wilfred Jansen

Tabel 1: Toename van het aantal wolven in één jaar tijd in verschillende lidstaten Studie Europese Commissie

Lidstaat	Aantal wolven in 2022 (Boitoni et al.)	Aantal wolven in 2023 (Europese Commissie)
België	2 roedels (2022)	4 roedels (2023)
Tsjechië	100 wolven (2021/2022)	120 – 150 (maart 2023)
Denemarken	14 wolven (2021)	44 wolven (2023)
Estland	240 wolven (2021)	300 – 330 (2022)
Finland	290 wolven (2022)	310 wolven (2023)
Frankrijk	783 wolven (2021)	1104 wolven (2023)
Duitsland	158 roedels, 27 paren (2021/2022)	184 roedels, 47 paren (2022/2023)
Litouwen	504 wolven (2021)	728 wolven
Nederland	15 wolven (2022)	9 roedels, ongeveer 63 wolven (2023)
Zweden	460 wolven (2022)	450 wolven (2022/2023)

Tabel 2: Geregistreerde dodelijke aanvallen op (hobby)vee in Nederland

Bron: Wolvenmeldpunt

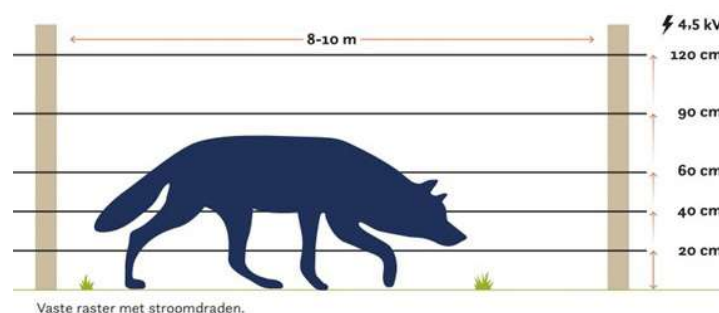
Jaar	Totaal	Wolf	Vermoedelijk wolf	Ander roofdier	Hond
2017	9	9			
2018	35	30			5
2019	35	24	2	13	6
2020	135	92	4	12	21
2021	163	104	26	12	11
2022	406	227	70	14	34
2023	510	301	120	34	33

Wolvenexperts passen hun raster-adviezen voortdurend aan

Het is niet zonder reden dat zo weinig boeren wolfwerende rasters hebben geplaatst. Eerst zou het amper nodig zijn, volgens de wolvenexperts. Daarna werden rasters van 90 tot 105 centimeter hoog geadviseerd door dezelfde experts. Hoger zou de wolf niet springen. Eerder zou het dier er onderdoor willen. Vervolgens werd besloten om de geadviseerde rasterhoogte vast te stellen op 120 centimeter, met dan ook nog een bovenste draad onder stroom. Over deze zaken is langdurig overlegd in onder meer het Landelijke Overleg Wolf (LOW) en interprovinciale platforms, met of zonder TBO's en de landbouw. De partijen die hun dieren wilden beschermen tegen de wolf, hoorden voortdurend

veranderende adviezen: over de soort rasters die ze moesten inzetten, de hoogte ervan en de subsidiemogelijkheden daarvoor. Goede rasters zijn duur. Bovendien moeten ze wel aan de wettelijke eisen voldoen. Ook inzet van gespecialiseerde kuddebewakingshonden is besproken. Het is dus niet verwonderlijk dat er nog weinig goede wolfwerende maatregelen zijn genomen, want welke zijn de juiste, welke rasters zijn de goede en voor welke is er subsidie? Bovendien blijft de vraag of rasters en honden helpen. Park de Hoge Veluwe heeft beelden vrijgegeven waarop is te zien dat wolven met gemak over zelfs 2 meter hoge hekken heen gaan, en met de meeste honden heeft een wolf ook geen moeite. Ook daar zijn beelden van.

Afbeelding van een wolfwerend raster, zoals nu geadviseerd. De eerste optie van de wolf zou zijn: er onderdoor.